
Vergaderjaar 2017–2018

---

34 999

**Verslag van de commissie voor de Inlichtingen-
en Veiligheidsdiensten over haar
werkzaamheden in 2017**

Nr. 1

VERSLAG

Vastgesteld 25 juli 2018

De commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten heeft de eer verslag uit te brengen over haar werkzaamheden in 2017.

De voorzitter van de commissie,
Dijkhoff

De griffier van de commissie,
Van der Leeden

1. Inleiding

In het jaarverslag wordt ingegaan op de taak en werkwijze van de commissie, de samenstelling en ondersteuning van de commissie alsmede de frequentie en de opkomst van de vergaderingen in 2017. Daarnaast wordt een beknopt chronologisch overzicht gegeven van de in 2017 geagendeerde onderwerpen, en (beleids)stukken die de commissie heeft ontvangen en die in de commissie zijn besproken.

Het jaarverslag is, mede als gevolg van het staatsgeheime karakter van de gedeelde informatie, geen uitputtende opsomming van de onderwerpen die in de commissie aan de orde zijn geweest.

2. Taak en werkwijze van de commissie

De commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (hierna: de commissie) is belast met de parlementaire controle op de geheime aspecten van het overheidsbeleid rond de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (hierna: de AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (hierna: de MIVD). Dit betekent dat de commissie in beginsel enkel kennisneemt van staatsgeheime informatie. De grondslag voor het vertrouwelijk verstrekken van staatsgeheime informatie aan de commissie is gelegen in artikel 68 van de Grondwet, waarin de inlichtingenplicht aan beide Kamers der Staten-Generaal is geregeld. Tevens voorziet artikel 8 van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 (Wiv 2002) – van kracht in het verslagjaar 2017 – in de mogelijkheid om beide Kamers der Staten-Generaal vertrouwelijk te informeren.¹

De commissie vergadert tijdens de Kamerperiode gemiddeld minstens één keer per maand. Deze vergaderingen zijn besloten en worden in de regel bijgewoond door de leden van de commissie, de griffier en de adviseur van de CIVD,² de betrokken Ministers (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Defensie en Veiligheid en Justitie), eventueel vergezeld door de secretaris-generaal van het betreffende departement, de (plv) directeur-generaal van de AIVD, vergezeld door maximaal één medewerker, de (plv) directeur van de MIVD, tevens vergezeld door maximaal één medewerker en de (plv) Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (hierna: de NCTV). Naast de overleggen met de betreffende Ministers en de vergaderingen over interne aangelegenheden, tracht de commissie gesprekken te voeren met de Commissie voor Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (hierna: de CTIVD) en de Algemene Rekenkamer (hierna: de ARK).

Van de vergaderingen wordt een verslag gemaakt, welke door de commissie wordt vastgesteld in de eerst daaropvolgende vergadering. Deze verslagen zijn staatsgeheim gerubriceerd.

3. Samenstelling en ondersteuning van de commissie

Ingevolge het tot 23 maart 2017 geldende artikel 22 van het Reglement van Orde bestond de commissie uit de voorzitters van alle fracties. In 2017 waren dit: Zijlstra (VVD), voorzitter van de commissie, Kuiken (PvdA), Wilders (PVV), Roemer (SP), Van Haersma Buma (CDA), Pechtold (D66), Klaver (Groen Links), Segers (ChristenUnie), Thieme (PvdD) en Van der Staaij (SGP).

¹ In de nieuwe Wet op de inlichtingen en veiligheidsdiensten (Wiv 2017) is dit geregeld in artikel 12. Deze wet is op 1 mei 2018 in werking getreden.

² Zie ook onder paragraaf 3.

Op 13 december 2016 heeft de Tweede Kamer een amendement van het lid Zijlstra c.s. aangenomen op het voorstel tot wijziging van het hierboven genoemde artikel 22 van het Regelement van Orde.³ Hierdoor is vanaf de dag waarop na de verkiezingen de nieuw gekozen Kamer voor de eerste maal samenkwam – te weten vanaf 23 maart 2017 – het aantal commissieleden beperkt tot maximaal vijf leden, namelijk de voorzitters van de vijf grootste fracties, en kan de commissie de Kamer voorstellen de commissie uit te breiden met maximaal twee fractievoorzitters.

Vanaf 23 maart 2017 was de samenstelling van de commissie op basis van het nieuwe artikel 22 daarom als volgt: Zijlstra (VVD), voorzitter van de commissie, Wilders (PVV), Pechtold (D66), Van Haersma Buma (CDA en Klaver (GroenLinks). Omdat Zijlstra per 26 oktober 2017 is toegetreden tot het kabinet Rutte III is Dijkhoff (VVD) voorzitter geworden van de commissie.

De commissie wordt ondersteund door een griffier, een adviseur en een commissie-assistent.

4. Frequentie en opkomst van de vergaderingen

De commissie kwam in 2017 in totaal 15 keer bijeen ten behoeve van reguliere vergaderingen, extra vergaderingen (bijvoorbeeld naar aanleiding van een specifieke gebeurtenis), gesprekken (met de ARK en een parlementaire delegatie uit Zwitserland). Ondanks het verkiezingsjaar komt het aantal vergaderingen nagenoeg overeen met het aantal vergaderingen in 2016, toen de commissie 16 keer bij elkaar kwam. Tot de verkiezingen in maart 2017 (de commissie bestond toen uit 10 leden) was de opkomst 66%. Vanaf 23 maart 2017 (de commissie bestond toen uit 5 leden) was de gemiddelde opkomst van de vergaderingen 71%, hoger dan in 2016 (54%). Sinds dit wordt bijgehouden (2014), lag de gemiddelde opkomst rond de 70%.

5. Chronologisch overzicht van door de commissie behandelde onderwerpen en (beleids)stukken

19 januari 2017

In deze vergadering is in de commissie allereerst stilgestaan bij de actualiteitenbrief van de MIVD. In dit kader werd gesproken over de vluchtelingenstroom vanuit Libië richting Europa en het Russisch vliegdekschip in de Middellandse Zee. In deze vergadering is verder gesproken over de actualiteitenbrief van de AIVD, waarin melding werd gedaan van de aanslag op de Berlijnse kerstmarkt en Chinese cyberaanvallen op Nederlandse bedrijven.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna: BZK) heeft de commissie vervolgens nader geïnformeerd over de opening van het fysieke centrum van de Counter Terrorism Group (hierna: de CTG), het samenwerkingsverband van inlichtingen- en veiligheidsdiensten van de Europese lidstaten, Noorwegen en Zwitserland.

Tenslotte is stilgestaan bij de vraag of de Russische Federatie zich heeft bemoeid met de Nederlandse verkiezingen.

30 maart 2017

In maart 2017 heeft de commissie met de Ministers van BZK en Defensie gesproken over de actualiteitenbrieven van de AIVD en MIVD. In dit kader heeft de commissie verschillende onderwerpen aan de orde gesteld: de

³ Kamerstuk 34 567, nr. 6, Handelingen II 2016/17, nr. 34, item 12, p. 1.

inzet van Iran van strijdkrachten ter versterking van de strijd in Syrië tegen ISIS, de situatie met betrekking tot Noord-Korea, de gevolgen van het ondergronds gaan van ISIS na terugtrekking van troepen uit Syrië, de berichtgeving in De Volkskrant dat de AIVD de Amerikanen heeft geïnformeerd over ontmoetingen tussen (het campagneteam van) Trump en Rusland, de aanslag in Londen op 22 maart 2017, het incident in een drukke winkelstraat in Antwerpen op 23 maart 2017 waar een Tunesiër op mensen inreed, de voorbereiding van aanslagen in het Westen door Al Qaeda (hierna: AQ) en het verstoren van verschillende ISIS-aanslagplannen in Europa (zoals de aanhouding van enkele *operatives* in Straatsburg, de aanhouding van een persoon in Marseille, enkele arrestaties in Duitsland, het voorkomen in het Verenigd Koninkrijk van acht tot negen aanslagen, arrestaties in Nederland).

Verder is in deze vergadering gesproken over het Jaarplan MIVD 2017–2018. De commissie heeft in dit kader vragen gesteld over de capaciteit op het gebied van cyber, het onderzoek naar de rol van Turkije in het conflict in Syrië, de inlichtingenmiddelen die worden ingezet in inzetgebieden, het onderzoek naar Iran en het onderzoek naar Libanon. De MIVD heeft in deze vergadering toegezegd de commissie te informeren over de ontwikkelingen aan de NAVO-Oostflank. Ten aanzien van Iran heeft de MIVD toegezegd de commissie regelmatig een update te geven. Tenslotte is de Minister van BZK ingegaan op het toezichtsrapport van de CTIVD (rapport nr. 52 over de inzet van bijzondere bevoegdheden jegens advocaten en journalisten).

13 april 2017

In de vergadering van april 2017 waren de Ministers van BZK, Defensie en Veiligheid en Justitie (hierna: V&J) aanwezig.

In deze vergadering is vooral gesproken over het geheime Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (hierna: DTN), nr. 44. Door de leden van de commissie zijn vragen gesteld over het onderzoek naar grensoverschrijdende ISIS-netwerken. Ook is gesproken over de dreiging vanuit AQ die op korte- en middellange termijn acuter en complexer is geworden. De commissie heeft vervolgens om nadere informatie gevraagd over het plannen van aanslagen in Europa.

Andere onderwerpen die zijn besproken: het onderzoek van de Duitse autoriteiten naar een vermoedelijke ISIS-cel in Duitsland, de mogelijke dreiging tegen West-Europa door een ISIS gerelateerd netwerk, de toename van ISIS-sympathisanten en de arrestatie van 8 personen in België. De AIVD heeft toegezegd de commissie later te informeren over het onderzoek naar een bepaalde regio en een bepaald land.

In het kader van de actualiteitenbrief van de MIVD is gesproken over de bombardementen van de Verenigde Staten op een Syrische basis, de Russische aanwezigheid in Egypte, de ontwikkeling van biologische strijdmiddelen door ISIS en de Russische inmenging in Oost-Oekraïne. Tenslotte is in deze vergadering gesproken over de actualiteitenbrief van de AIVD.

1 en 7 juni 2017

In juni 2017 kwam de commissie twee keer bijeen: één keer betrof het een reguliere vergadering en één keer betrof het een gesprek met de ARK. Door de NCTV is in dit kader opgemerkt dat Nederland bezit over een goed detectie netwerk en er vertrouwen in te hebben dat het op het niveau van Nederland op orde is. Naar aanleiding van de actualiteitenbrief zijn ook vragen gesteld over de aanslag in Manchester door Salman Ramadan Abedien, met name over eventuele gevolgen voor Nederland. Ook is gesproken over de berichtgeving in de media dat de Amerikanen

informatie over de aanslag in Manchester zouden hebben gelekt naar de *New York Times*. Tevens is gevraagd naar een operationele casus. Een ander onderwerp dat door de commissie aan de orde is gesteld is de constatering dat door ISIS op grote schaal gebruik wordt gemaakt van een bepaald middel.

In de vergadering is voorts gesproken over het Geheime Jaarverslag AIVD 2016. In dit kader heeft de commissie gevraagd naar het aantal terugkeerders en hoeveel er hiervan vast zitten, de mogelijke toename van het aantal radicale moslims, de betekenis van de spanning binnen de Turks Koerdische gemeenschap in Nederland, de mogelijke beïnvloeding van Amerikaanse verkiezingen, de informatiepositie van de AIVD op het gebied van cyber, de capaciteit van de AIVD met betrekking tot digitale spionageaanvallen en de beïnvloeding van de publieke opinie door Rusland.

Op 7 juni 2017 heeft de commissie gesproken met de ARK over haar rapport «Resultaten verantwoordingsonderzoek 2016 ministerie BZK». Uit dit rapport is gebleken dat de AIVD het geld volgens de regels besteedde (en dat de onrechtmatig bevonden uitgaven binnen de tolerantiegrenzen vallen), de AIVD de bedrijfsvoering op orde heeft en een onvolkomenheid in het materieel beheer is opgelost. De ARK is positief over de door de AIVD genomen maatregelen en benadrukt het belang van een meerjarig strategisch personeelsbeleid en ICT-beleid.

De commissie heeft vervolgens vragen gesteld n.a.v. de constatering dat bij een krappe arbeidsmarkt het voor de AIVD extra problematisch is om personeel te werven.

Verder is in de vergadering stilgestaan bij de parlementaire controle op de AIVD. In dit kader pleit de ARK voor herinrichting van de stukkenstroom van (staats)geheime informatie, versterking van de ambtelijke ondersteuning, meer helderheid in demarcatielijnen (wat behandel je op welke plek?) en een betere samenhang tussen beleidsdoelen, prestaties en (financiële) middelen.

De commissie heeft zich als doel gesteld om de verantwoordingsmomenten gelijk te schakelen met de reguliere verantwoordingsmomenten (openbare behandelingen). Daarnaast wenst de commissie meer diepgang in begrotings- en verantwoordingsstukken van de AIVD, niet op operationeel niveau maar op het niveau van beleidsdoelen.

De ARK merkte tenslotte op dat de ARK naast de operationele activiteiten van de diensten, de operaties in het veld, ook naar de bedrijfsvoering en het geld kijkt. Die zijn immers nauw verbonden met het primaire proces. De nagestreefde afstemming van de verantwoordingsmomenten in de commissie met de begrotingscyclus vormt volgens de ARK een grote stap in de goede richting.

6 juli 2017

In deze vergadering is met de Ministers van BZK, Defensie en V&J gesproken over het geheime DTN nr. 45, de eerste Voortgangsrapportage voor 2017 van de AIVD, de actualiteitenbrieven van de AIVD en MIVD, het Jaarverslag 2017 van de MIVD en de reactie van de Minister van BZK op de resultaten van het verantwoordingsonderzoek 2016 van de ARK.

In het kader van het DTN nr. 45 heeft de commissie vele onderwerpen aan de orde gesteld: terugkeerders, de maatregelen tegen (potentiële) uitreizigers, de mogelijke verwevenheid tussen de (criminele) onderwereld en terroristen, informatie over burgerwachten, de stand van zaken inzake aanslagplanning door AQ, sympathisanten van de jihadistische beweging, de gevolgen voor het aantal uitreizigers naar Europa door een mogelijke nieuwe impuls van terrorisme in Tunesië, Egypte en Libië en de *money transfers* (financiële stromen die via normale financiële instituties lopen).

In het kader van de eerste Voortgangsrapportage van de AIVD voor 2017 zijn er door de commissieleden vragen gesteld over de verbetering van de inlichtingenpositie ten aanzien van bepaalde landen, de radicaliserings-tendensen op salafistische scholen en de pogingen van salafisten om voet aan de grond te krijgen in gematigde moskeeën, moskeebesturen en het onderwijs. Ook is gevraagd om meer informatie over het onderzoek naar een bepaald land en de aanhouding van een persoon in het buitenland op basis van AIVD-informatie (waardoor waarschijnlijk een aanslag in het buitenland is voorkomen). Verder zijn de vragen van de commissie beantwoord over digitale spionageaanvallen van statelijke actoren die onder andere waren gericht tegen (overheids)instellingen in Nederland, het hackerscollectief van ISIS (*United Cyber Caliphate*) en de implicaties van de militaire factor van Libanon en Hezbollah op Syrisch grondgebied. Op de vraag of er wel eens een aanslag in Nederland is voorkomen dankzij een tip van een buitenlandse dienst, antwoordde de AIVD bevestigend. Op de vraag wat het doel van de cyberaanvallen door statelijke actoren is, gaf de AIVD aan dat er verschillende redenen achter kunnen zitten: oefenen, verkennen, laten zien wat ze kunnen en sabotage. De NCTV meldde dat er goed wordt gekeken naar hoe wij ons beter kunnen wapenen tegen cyberaanvallen. De keteneffecten worden bekeken (via een bedrijf kan de vitale infrastructuur worden aangevallen) en er worden samenwerkingsverbanden opgestart. Tevens is het cyberdomein als militair domein aangewezen; de discussie rondom dit onderwerp is binnen de Verenigde Naties (hierna: de VN) volop gaande. In het kader van de actualiteitenbrief van de AIVD is gesproken over de aanhouding van een Utrechtse radicaal. Voorts gaf de AIVD een aanvullende toelichting op de situatie in de Golfregio. De commissie heeft vervolgens vragen gesteld over de informatiepositie van de AIVD ten opzichte van de intenties van een tweetal landen. Tenslotte is de commissie door de AIVD en MIVD op verzoek van de commissie nader geïnformeerd over de nucleaire dreiging van Noord-Korea.

14 september 2017

In september is gesproken over de vermeende terroristische dreiging in Rotterdam op 23 augustus 2017 en zijn enkele vragen van de commissie beantwoord.

Vorst is gesproken over een brief van de Minister van V&J betreffende het aantal potentiële uitreizigers dat in hechtenis is genomen (naar aanleiding van een toezegging aan de commissie). Op vragen vanuit de commissie antwoordde de NCTV dat alle terugkeerders van 2016 en 2017 vastzitten dan wel onder voorwaarden zijn vrijgelaten. De groep die nu terugreist wordt gezien als potentieel gevaarlijk.

In het kader van de actualiteitenbrief van de AIVD zijn door de commissieleden vragen gesteld over een statelijke hack en de aanslagplanning van AQ in het Westen. De AIVD is ten aanzien van dit laatste onderwerp ingegaan op de vraag of deze *plots* tegen Nederland zijn gericht en heeft aangegeven dat in CTG-verband hier volop aandacht aan wordt besteed. Tenslotte vroeg de commissie om in een volgende vergadering uitgebreider te worden geïnformeerd over de verbanden tussen een bepaald land en enkele Europese landen. Ook is om meer duiding gevraagd over de ontwikkelingen inzake Venezuela. Vervolgens gaf de AIVD een presentatie over Iran. Voorts volgde op verzoek van de commissie een mondelinge toelichting van de AIVD over de ontwikkelingen en de strategie van de AIVD ten aanzien van de Brexit.

Het volgende onderwerp dat in deze vergadering aan de orde kwam was de actualiteitenbrief van de MIVD. In dit kader heeft de commissie gevraagd naar de situatie in Noord-Korea en of de aanslag in Burkina Faso aanleiding is om het reisadvies aan te passen. Vervolgens is op verzoek

van de commissie gesproken over de inzet van verwervende middelen in aandachtsgebieden van de MIVD.

Op verzoek van de commissie heeft de AIVD de commissie vervolgens mondeling geïnformeerd over de heimelijke politieke beïnvloeding van Rusland in een bepaalde regio en de MIVD over de ontwikkelingen aan de NAVO-Oostflank (aan de hand van een militair plaatje).

12 oktober 2017

In de vergadering van oktober is naar aanleiding van de actualiteitenbrief van de AIVD gesproken over de mogelijke sancties van het Koninkrijk Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten tegen Nederland vanwege de Nederlandse steun aan de VN mensenrechtenresolutie met betrekking tot Jemen.

In deze vergadering is verder gesproken over de tweede Voortgangsrapportage van de AIVD. In dit kader zijn diverse onderwerpen besproken. Allereerst is gesproken over de inlichtingenbehoefte, de capaciteit bij de AIVD en de prioriteitstelling. Ook zijn de ambtsberichten die in de rapportageperiode zijn uitgebracht over personen die wilden uitreizen en/of zich (mogelijk) bezighouden met gewelddadige jihadistische activiteiten aan de orde gesteld. Een ander onderwerp waarover vragen zijn gesteld is de digitale bedreiging vanuit diverse landen. Tenslotte is gesproken over het belang van het kunnen controleren van de begrotingen en de jaarplannen van de diensten door de commissie, opdat de commissie invloed kan uitoefenen op die begrotingen.

Een ander onderwerp dat in de vergadering aan de orde kwam was de Voortgangsrapportage van de MIVD. In dit kader is gesproken over een bepaald land, en meer specifiek over uitreizigers uit dat land richting Syrië en Irak.

Naar aanleiding van de actualiteitenbrief van de MIVD is uitvoerig gesproken over de ontwikkelingen rondom Noord-Korea.

Tenslotte gaf de AIVD in deze vergadering een presentatie over Venezuela.

16, 20 en 27 november 2017

In november kwam de commissie drie maal bijeen: één keer ten behoeve van een reguliere vergadering, één keer ter ontvangst van een buitenlandse delegatie en één keer ter bespreking van een operationele casus.

In de vergadering van 16 november is gesproken over de actualiteitenbrief van de AIVD. Door de commissie zijn onder meer vragen gesteld over AQ op het Arabisch Schiereiland (AQAS) en de onverminderde dreiging richting het Westen, de activiteiten van een bepaald land in Nederland en de Russische heimelijke beïnvloeding.

In het kader van de actualiteitenbrief van de MIVD is gesproken over de positie van ISIS in Abu Kamal, het inrichten van een rechtbank volgens de sharia in Mali en de Russische invloed op de Balkan en in de Middellandse Zeeregio.

Op 20 november 2017 ontving de commissie *The Swiss Parliament Joint Intelligence Oversight Delegation*, de Zwitserse parlementaire commissie die toezicht houdt op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Tijdens deze ontvangst is gesproken over het parlementair toezicht op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten in Zwitserland vergeleken met Nederland, de wisselwerking en samenwerking tussen parlementaire toezichthouders en gespecialiseerde toezichthouders, de herziening van wetgeving op het gebied van inlichtingen- en veiligheidsdiensten en het parlementair toezicht op de ontwikkelingen in geautomatiseerde dataverzameling, data verwerking en data analyse.

De vergadering van 27 november 2017 stond in het teken van een operationele casus. De commissie heeft gesproken over een schriftelijke toelichting van de Ministers van BZK en V&J. In deze door de commissie gevraagde brief, wordt door de Minister van BZK geschetst hoe met de betreffende casus is omgegaan, en welke afwegingen daarbij zijn gemaakt. Vervolgens zijn door de commissieleden aanvullende vragen gesteld over onder andere de mogelijke dreiging, de informatiepositie van de diensten, de mogelijkheden voor strafrechtelijke vervolging, het verstrekken van ambtsberichten en de contacten met de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en het Openbaar Ministerie en de asielprocedure. Toegezegd is dat de commissie over deze casus nader zal worden geïnformeerd, aan de hand van verder onderzoek, ontwikkelingen en de aan de Ministers gestelde vragen van de commissie. Op 30 november 2017 zijn door leden van de commissie schriftelijke vragen voorgelegd aan de Ministers van BZK en V&J over de operationele casus.

11, 12, 14 en 20 december 2017

In december is de commissie meerdere malen bijeen geweest: drie keer ten behoeve van een extra vergadering over de eerder genoemde operationele casus en één keer ten behoeve van een reguliere vergadering.

Deze op 30 november gestelde schriftelijke vragen zijn per brief d.d. 8 december 2017 door de Minister van BZK en V&J beantwoord. Op 11 en 12 december 2017 heeft de commissie in commissieverband (dus zonder de bewindslieden) kort vergaderd. Besloten werd aanvullende vragen voor te leggen aan de Ministers. De commissie wilde weten of een verband bestond met bepaalde mediaberichten. Per brief van 12 december 2017 informeerden de Ministers de commissie. In de vergadering van 14 december is de casus besproken in aanwezigheid van de Ministers van BZK en V&J. Door de commissie werden vervolgens vragen gesteld. Door één van de leden is over de betreffende operationele casus een motie ingediend, die vervolgens door een meerderheid binnen de commissie is verworpen.

In de reguliere vergadering van 20 december 2017 is het Jaarplan MIVD 2018 besproken. In dit kader zijn door de commissie vragen gesteld over het budget van de MIVD, het onderkennen van uitreizen van Defensiemedewerkers, de opbouw van het Russische conventioneel en nucleair militair vermogen aan de NAVO-Oostflank, de cyberactiviteiten en -capaciteiten van enkele landen, de investeringen op het terrein van cyber en de ontwikkelde cyberstrategie, de landenonderzoeken, klassieke spionage vanuit de Russische Federatie en China, het onderzoek van de MIVD naar inzetgebieden en de sharia rechtbank in Mali. Vervolgens is het Jaarplan AIVD 2018 aan de orde geweest en zijn er door de commissie vragen gesteld over de betekenis van de afname van de instroom van vluchtelingen voor de neo-nazigroepen en de ontwikkelingen van links-extremistische groeperingen. Ook werden het Russische beleid ten aanzien van Nederland, het onderzoek naar een betreffend land, het budget voor onderzoeken op het gebied van cyber, aan kern-AQ gelieerde groepen in Noordwest-Syrië, de ontwikkeling van de nationale cryptostrategie en de cyberdreiging aan de orde gesteld. In het kader van de geactualiseerde Geïntegreerde Aanwijzing 2018 is onder andere gesproken over de taken en capaciteit met betrekking tot contraterrorisme. Tenslotte is in de vergadering gesproken over het DTN nr. 46. In dit kader is onder andere gesproken over in Nederland verblijvende jihadististen,

terugreizigers en de financiering van organisaties uit landen waar salafisme de staatsgodsdienst is.

De behandeling van brieven van derden

De commissie behandelde in 2017 geen brieven van burgers en instellingen.